

הלכות ציצית פרק ב' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – הלכות ציצית פרק ב'

סקירה כללית

פרק א' עסק בסדר מצוות ציצית – כיצד קושרים וכו'. פרק ב' עוסק בעיקר בתכלת – מהי, כיצד צובעים אותה, ודיניה.

הלכה א – מהי תכלת

רמב"ם: ,,תכלת האמורה בתורה בכל מקום – היא הצמר הצבוע כפתוך שבכוחל... נראה לעין בטהרת הרקיע."

פשט

תכלת המוזכרת בכל מקום בתורה היא צמר הצבוע בצבע דומה לכאשר מערבבים חלקיקים לבנים לתוך דיו כהה-כחול (כוחל), והוא נעשה כחול בהיר יותר – דומה לשמים כשהם צלולים (בטהרת הרקיע), לא מעוננים.

חידושים והסברות

1. תכלת אינה רק צבע, אלא חומר בצבע – הרמב"ם אומר ,,היא הצמר הצבוע", תכלת היא צמר שנצבע. זה לא רק שם של צבע, אלא צמר בצבע מסוים.

2. שני מושגים: ,,תכלת בכל מקום" לעומת ,,תכלת שבציצית" – הרמב"ם מחלק באופן מעניין בין ,,תכלת האמורה בתורה בכל מקום" (בגדי כהונה, מקומות אחרים) לבין ,,תכלת האמורה בציצית". בציצית דורש הרמב"ם ,,צביעה ידועה שתעמוד ביופיה ולא תשתנה" – שיטת צביעה מיוחדת שנשארת יפה ואינה משתנה. מתעוררת השאלה: האם תכלת בכל מקום (בגדי כהונה וכו') אינה צריכה גם צביעה ידועה? זה לא ברור מהרמב"ם. הרב רבינוביץ מתקשה בזה – האם הרמב"ם סובר שתכלת בכל מקום אינה צריכה דווקא צביעה ידועה, שזה יהיה שונה מכל התנאים, וזה היה מאוד יוצא דופן.

הלכה א (המשך) – פסול צבע שאינו דם חלזון

רמב"ם: ,,וכל שלא נצבעה בצביעה זו הרי היא פסולה לציצית, אפילו... כגון שצבעה באיסטיס או שאר המשחירין."

פשט

אפילו אם השיגו את הצבע הכחול הנכון, אבל עשו זאת באיסטיס (כנראה אותו דבר שהגמרא קוראת ,,קלא אילן") או חומרי צביעה כהים אחרים – פסול לציצית.

חידושים והסברות

1. ,,משחירין" אינו שחור, אלא כהה – בהקשר של צביעה ,,משחירין" פירושו חומרים שעושים צבע חזק/כהה, לא דווקא שחור.

2. שני טעמים מדוע איסטיס פסול – (א) אינו יפה מספיק / אינו מחזיק; (ב) אפילו אם נראה בדיוק כמו שצריך, פסול כי חייב להיות מדם חלזון – זה דין במציאות/איכות של הצבע, לא רק במראה.

3. [דיגרסיה: האם החלזון מעכב?] – מועלה שהחלזון אינו "גזירת הכתוב" אלא ענין של איכות – החלזון נותן את הצבע הטוב והחזק ביותר. אם אפשר לייצר היום את אותו תוצר כימי בלי החלזון, אולי גם זה טוב? אבל המסקנה היא שחייב להיות מהחלזון – לא מספיק לקנות סתם צבע בחנות צבעים.

הלכה א (המשך) – רחל בת עז

רמב"ם: ,,רחל בת עז – פסולה לתכלת.

פשט

כבשה שנולדה מעז (שני מינים שונים – כבשים ועזים) – צמרה פסול לתכלת.

חידושים והסברות

1. מהי ,,רחל בת עז" – נדון האם הכוונה לכלאיים ממש (שעז התחתן עם רחל), או סתם בהמה שנראית מעורבת. פירוש הרמב"ם שזה רק נראה כך. טעם הגמרא: זה לא מתאים, זה משונה – בהמה השייכת למשפחה אחת אבל נראית כאחרת, אינה ראויה לתכלת.

הלכה ב – תהליך צביעת תכלת (כיצד צובעין)

רמב"ם: ,,כיצד צובעין תכלת של ציצית? לוקחין הצמר ושורין אותו בסיד, ואח"כ מכבסין אותו עד שיהא נקי, ומרתיחין אותו באהל וכיוצא בו כדרך שהצבעים עושים – כדי שהצמר יוכל לקלוט את העין."

פשט

שלב ראשון (הכנה): שורים את הצמר בסיד (גיר/כימיקל), מכבסים אותו עד שהוא נקי, מבשלים אותו עם ,,אהל" (כימיקל אחר) – כמו שצבעים מקצועיים עושים – כדי שהצמר יוכל לקלוט את הצבע.

חידושים והסברות

1. שיטת הרמב"ם: ,,כדרך שהצבעים עושים" – לך שאל את המקצועיים – הרמב"ם לא נותן את כל פרטי תהליך הצביעה. הוא אומר מספר פעמים, ,,כדרך שהצבעים עושים" – כלומר, לך למפעל ולמד זאת מהצבעים. מטרת הרמב"ם היא לומר את ההלכה (חייב להיות דם חלזון, עם התהליך הזה), לא להיות מדריך לצבעים.

הלכה ב (המשך) – דם חלזון

רמב"ם: ,,ואח"כ מביאין דם חלזון, והוא דג שדומה עינו לעין הים, ודמו שחור כדיו, ובים המלח הוא מצוי. ונותנים את הדם ליורה עם סממנים... ומרתיחין אותן ונותנין בו הצמר עד שיהא עשוי כעין הרקיע. וזהו התכלת של ציצית."

פשט

שלב שני: לוקחים דם מחלזון – דג שמראהו החיצוני דומה לים, ודמו כהה כדיו. הוא נמצא בים המלח. שמים את הדם בסיר עם סממנים, מבשלים אותו, ושמים בו את הצמר עד שהוא מקבל את צבע השמים. זו תכלת של ציצית.

חידושים והסברות

1. ,,שחור כדיו" אינו שחור – הדם הוא כחול-כהה, לא ממש שחור. זה מתאים לכך שאחרי הערבוב הוא נעשה כחול בהיר יותר (עין הרקיע). אין סתירה ל,,דומה עינו לעין הים" – הצבע החיצוני של הדג כחול כמו הים, אבל הדם בפנים הרבה יותר חזק/כהה, ורק אחרי התהליך הוא נעשה בהיר יותר.

חידושים והסברות

1. **מהי משמעות "מומחה"** – נדון מה פירוש "מומחה". צד אחד שמומחה פירושו יהודי ישר שאפשר לסמוך עליו לגבי לשמה. אבל מוסבר שמומחה פירושו בעיקר שהוא עושה עבודה טובה מאוד – הוא "נבדק", כבר ידוע שהמוצר שלו טוב, כמו "כמה מומחה" – יש לו חזקה של עבודה טובה.

פסול של שלא מן הצבעונים הראויים

רמב"ם: "ונודע שנצבע שלא מצבעונים [הראויים]" – אם ידוע שהמומחה השתמש בצבעונים אחרים, זולים יותר (כדי לחסוך כסף), שלא מחזיקים כל כך הרבה זמן – פסול.

חידושים

אף שהוא מומחה וידוע כיצד לעשות, חייב להיות מהצבעונים הנכונים. מעמד המומחה לבדו אינו מספיק.

הלכה ה – בדיקת התכלת

רמב"ם: "בדיקתה כיצד? בודקין אותה עד שיודע אם נצבע כהלכה אם לאו."

מבחן ראשון

"לוקחין תבן וריר של שבלול ומערגלין אותו בחומץ שהחמיץ ארבעים יום, ושורין התכלת בתוכו מעת לעת. אם עמד בעיניו ולא כהה – כשירה."

פשט

לוקחים קש ורוק של חילזון (שבלול), מערבבים אותו עם חומץ שתסס 40 יום, שמים בו את התכלת למשך 24 שעות. אם הצבע נשאר חזק – כשר.

מבחן שני (אם הראשון נכשל)

"לוקחין בצק של שעורים שנתאפה ועושין ממנו מוריס" – בצק משעורים שמעובש, אופים אותו עם התכלת בתנור. "מוציאין התכלת מן הפת ורואים אותה – אם כהה או משחרת פסולה, ואם הוסיף יופי על יופיו כשרה."

פשט

זהו מבחן שני, מחמיר יותר. אם אחרי האפייה הצבע נעשה יפה יותר – כשר. אם הוא נעשה כהה או דהוי – פסול.

חידושים והסברות

1. **מבחן דו-שלבי** – כדי לפסול צריך להיכשל בשני המבחנים.
2. **האם מישוהו עשה את המבחן על התכלת של היום?** – נשאלת השאלה האם מישוהו מחמיר הדור עשה את המבחן על התכלת של היום. מוכר שיש סיבוכים – אף אחד לא יודע בדיוק כיצד לעשות את המבחן (מהו "מוריס" בדיוק, וכדומה), אף על פי שידוע שיש כימיקל מסוים שקשור לזה.

הלכה ו – חזקת כשרות בחנות

רמב"ם: אם יש "חצר" (חנות/סטור) שמוכרת תכלת, "ואם מוחזקים בכשרות – לוקח מהם סתם", אפשר לקנות שם בלי צורך לעשות בדיקה מיוחדת.

פשט

כאשר למוכר יש חזקת כשרות, אין צורך לבדוק כל חוט ציצית בנפרד.

חידושים והסברות

1. **"חצר"** פירושו כמו חנות/סטור – החידוש העיקרי הוא שאין צורך לבדוק כל חוט ציצית בנפרד כשיש כבר חזקה – זהו כוח חזקת הכשרות.

הלכה ז – המפקיד תכלת אצל הגוי

רמב"ם: המפקיד תכלת אצל הגוי – מי שמשאיר סחורת תכלת צבועה אצל גוי, יש חשש שמא יחליפנה (הגוי יחליף באיכות זולה יותר).

2. **"ים המלח" אינו ים המלח בארץ ישראל** – אותו ים יש בו ריכוז מלח גבוה מאוד ואין בעלי חיים חיים שם. "ים המלח" פירושו כאן הים הגדול (הים התיכון) או סתם ים מלוח. יש מקורות ש"ים המלח" משמש כשם כללי למים מלוחים.

3. **סימני חלזון – הרמב"ם לא מביא הכל** – בגמרא יש סימנים שונים (למשל "עולה אחת לשבעים שנה"), אבל הרמב"ם לא פוסק את כולם. זה תומך בנקודה שהרמב"ם סובר שצריך לזהות אותו דרך מסורה/ידיעה מעשית, לא דרך סימנים הלכתיים. בשום מקום ברמב"ם לא כתוב "צריך שיהיה בו סימנים אלו" – סימני החלזון הם רק הכוונה איפה למצוא את התכלת הנכונה, לא דין בפני עצמו.

4. **"דומה עינו לעין הים" – האם זה סימן מעכב?** – לא ברור אם הסימן שהחלזון נראה כמו הים הוא תנאי הלכתי או רק תיאור. המסקנה היא שזה יותר תיאור – העיקר שישתמשו בחלזון הנכון עם התהליך הנכון.

הלכה ג – צביעת התכלת לשמה

רמב"ם: "פתיל תכלת של ציצית צריך צביעה לשמה, ואם צבעו שלא לשמה פסולה."

פשט

צביעת תכלת לציצית חייבת להיות לשמה – בכוונה למטרת ציצית. אם צבעו שלא לשמה, פסולה.

הלכה ג (המשך) – פסול היורה דרך בדיקה

רמב"ם: "יורה שיש צבע כדי לצבוע בו פתיל של ציצית – אם נטל ממנו מעט צבע לבדוק אם הוא יפה אם לאו, נתבטל היורה כולו ונפסל לציצית."

פשט

אם לוקחים מעט צבע מהסיר הגדול כדי לבדוק אם הצבע טוב, כל הסיר נפסל לציצית.

חידושים והסברות

1. **חומרא גדולה מאוד** – נשאלת קושיה חזקה: למה כל הסיר יהיה פסול? כל הסיר הוכן לציצית – זה לשמה! כשלוקחים קצת לבדוק, זה גם בהקשר של עשיית ציצית. סברת הגמרא שעל ידי ההוצאה לבדיקה זה יוצא מלשמה, אבל זה לא מובן – כי הבדיקה היא גם למטרת ציצית.

2. **אולי הכוונה לבדיקה על פיסת בד** – מועלה שאולי הכוונה לבדיקה שבדוקים על פיסת בד (לא על חוט ציצית), אבל זה לא פותר לגמרי את הקושיה. זה דבר קשה להבנה ועדיין לא הובן כראוי.

3. **היוקרה והכבוד של תכלת** – מועלה מהלך שאולי יש לזה קשר לכבוד התכלת – אסור להשתעשע עם סיר קדוש של תכלת, צריך להתייחס אליו בדרך ארץ ולהשתמש בו רק לציצית. גם מועלה שאולי הם היינו רואים את התהליך המעשי של צביעה בזמנים ההם, היינו מבינים למה ההוצאה מפריעה.

התיקון – כיצד מותר לבדוק

רמב"ם (בשם הגמרא): אלא כיצד יעשה? לוקחים מעט צבע מהסיר הגדול, שמים אותו בכלי קטן (קליפת ביצה), ושם בודקים. את מה שנשאר מהבדיקה צריך לשפוך (שופך את הצבע שבכלי שבדוק בו), כי הוא "טמא" – פסול, כבר נעשה בו שימוש לבדיקה.

הלכה ד – קניית תכלת מן המומחה

רמב"ם: "תכלת אין לה בדיקה אלא מן המומחה."

פשט

אפשר לקנות תכלת רק ממומחה – מי שידוע כמומחה.

מותר בקיימא עם חותם בתוך חותם (שני חותמות), אבל בחותם אחד פסולה.

פשט

הדין כמו דברים אחרים שמשאירים אצל גוי (כמו בשר) — צריך שני חותמות (חותם בתוך חותם) כדי שיהיה כשר.

חידושים והסברות

1. **כאן לא מדובר בטלית מוכנה עם ציצית** — אלא בחבילת סחורה — צמר תכלת צבוע. לגוי יש מניע לקחת את הסחורה היקרה לעצמו ולהחליף בזולה יותר.

2. **טלית מוכנה גוי כנראה לא יחליף** — כי הוא לא יודע מה לעשות איתה. אפילו חוטי ציצית מוכנים — הגוי אולי לא יודע מה זה ציצית, למה שיקח את זה?

3. **נפקא מינה למעשה** — אנשים של היום שקונים תכלת צריכים לשים חותמות/סימנים על הסחורה שלהם, כדי שידעו שלא הוחלפה. החותם צריך להיות כזה שאף אחד — גוי או מי שאינו נאמן — לא יוכל להחליף.

הלכה ח — המוצא תכלת בשוק

רמב"ם: המוצא תכלת בשוק — אפילו אם היו פתוקים (חוטים משוכים, דומה לציצית), פסולה. אבל אם שזורים — אם הם כבר קלועים, כשרה.

פשט

כשמוצאים תכלת ברחוב: רק חוטים משוכים — פסול (כי לא יודעים מאיפה זה בא). אבל שזורים (קלועים) — כשר, כי זה מראה שנעשה לציצית.

חידושים והסברות

1. **הנדון של "שואל" בציצית** — מוזכר נדון גדול מפרקים קודמים: הרמב"ם אמר שאין שואלים (אין צורך לשאול/לחקור) בציצית. הראב"ד טוען שרואים מדין זה שכן שואלים — כי סתם פתוק (חוט משוך) פסול, מה שמוכיח שצריך לחקור את המקור.

2. **התירוץ** — לא שאין שואלים, אלא לכן עושים ציצית שזורים — השזירה עצמה היא הסימן שזה כשר.

3. **מסקנה למעשה** — התכלת של היום שבאה כבר שזורה — אולי אין צורך לשים חותם, כי השזירה עצמה היא סימן כשרות.

הלכה ט — הלוקח טלית מצויצת מן השוק

רמב"ם: הלוקח טלית מצויצת מן השוק — מישראל, הרי היא בחזקתה (כשר). מן הגוי — מן התגר (סוחר), כשרה; מן ההדיוט (סתם גוי), פסולה.

פשט

קונים טלית עם ציצית מיהודי — כשר. מסוחר גוי — כשר (כי הוא קונה מיהודים ומוכר ליהודים). מגוי רגיל — פסול.

חידושים והסברות

1. **הסוחר הגוי (תגר) כשר** — כי הוא איש עסקים שקונה מיהודים ומוכר הלאה — הוא לא עשה בעצמו את הציצית, אלא מוכר מה שקיבל ממקורות כשרים.

2. **הגוי הרגיל (הדיוט) פסול** — כי הוא יכול היה לעשות זאת בעצמו, וציצית צריכה להיות טוויה לשמה — אפילו ציצית בלי תכלת צריכה להיות לשמה. גוי לא יכול לעשות ציצית לשמה.

הלכה י — צבע חוטי לבן

רמב"ם: טלית שכולה אדומה או ירוקה או משאר הצבעונין — עושה חוטי לבן שלה כעין צבעה. עושים את חוטי הלבן באותו צבע כמו

הטלית.

פשט

בטלית צבעונית עושים את החוטים הלבנים באותו צבע כמו הבגד, ליופי.

חידושים והסברות

1. **מחלוקת האם חייב או רשאי** — הלשון "עושה" נשמע כאילו חייב, אבל גם מתפרש שרשאי. זה חלק מיופי (הידור) של המצווה.

2. **הרמ"א אומר שהמנהג שעושים תמיד לבנים (חוטים לבנים), אפילו בטלית צבעונית.**

3. **למעשה** — המנהג ללכת עם טלית לבנה, כדי שלא תהיה שאלה — כי לפי הרמב"ם אולי היינו צריכים לצבוע את החוטים לפי צבע הבגד.

4. **הערה הומוריסטית** — אם למישהו יש "טלית קשת בענן" — צריך לעשות חוטים בצבעי קשת?

הלכה י (המשך) — חוטי לבן עם תכלת ביחד

כשיש תכלת, צריך לוודא שחוטי הלבן לא יהיו בצבע תכלת, כדי שאפשר יהיה להבחין בין הלבן והתכלת. לא צריך שייראה כמו תכלת — צבעים בהירים יותר.

פשט

חוטי הלבן אסור לעשות מצבעים כהים שיכולים להיראות כמו תכלת.

הלכה יא — קשה עונש מי שאינו מניח לבן

רמב"ם: קשה עונש מי שאינו מניח לבן יותר מעונש מי שלא הניח תכלת. למה? שהלבן מצוי לכל — לבן קל להשיג, ותכלת אינו מצוי לכל — תכלת לא נמצא בכל מקום ולא תמיד קיים, לפי שאין לו צבע שמים.

פשט

העונש על אי הנחת ציצית לבנה רגילה גדול יותר מאשר על אי הנחת תכלת, כי לבן קל להשיג, ותכלת קשה/יקרה/לא מצויה.

חידושים והסברות

1. **יסוד חשוב בשכר ועונש** — היית חושב ששכר הולך לפי חשיבות — תכלת חשובה יותר (הגמרא קוראת לה "חותם של עבד"), ממילא הע

ונש על אי הנחת תכלת צריך להיות גדול יותר. אבל לא — העונש הולך גם לפי הקושי/המצב. דבר שקל לעשות ולא עושים אותו — העונש גדול יותר. מצווה קלה שמזלזלים בה — גרוע יותר ממצווה קשה שלא קיימו. המקור מגמרא מנחות.

2. **למה הרמב"ם מביא את כל הלכות תכלת אם היא לא מצויה? —** נשאלת השאלה: אם תכלת לא מצויה בזמן הרמב"ם, למה הוא כותב את כל הדינים? התשובה: הרמב"ם כותב ספר לנצח — הוא לא יכול לכתוב "עכשיו אין תכלת" כי זה מצב זמני. אבל הוא נותן רמז בכך שהוא כותב "אינו מצוי בכל מקום ולא בכל זמן" — זו דרכו לומר שזה לא תמיד קיים, בלי לעשות פסק זמני.

[דיגרסיה: האם מגיד השיעור חובש תכלת?]

מגיד השיעור (ר' יצחק) מזכיר שהוא עצמו לא חובש תכלת על הטלית/ציצית שלו. הוא מתחיל להסביר את סברתו — שהייתה מחלוקת בין גדולי ישראל.

נעשה חילוק: אם התכלת מונחת ממשי לפני עיניך ומתאימה למה שהתורה אומרת ("ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת"), ולא יודעים שום סתירה — לכאורה צריך לקחת אותה. השאלה היא רק **מתי צריך לחפש אותה באופן אקטיבי.**

מוזכר בהומור שלפי ה"קנאים" נגד תכלת, אולי גם אסור להיכנס לחנות — אבל זה נדחה.

תמלול מלא

הלכות ציצית פרק ב' — דיני תכלת

הקדמה

טוב, אנחנו לומדים הלכות ציצית פרק ב'.

כבר למדנו איך עושים ציצית ועיקר מצוות ציצית, ושם גם למדנו על התכלת, שהיא חלק ממצוות ציצית. בפרק זה הרמב"ם הולך לומר לנו איך עושים תכלת, איך צובעים חוט של צמר בתכלת.

למדנו בעיקר על מה? על איך קושרים אותו, נכון? סדר המצווה ואיך קושרים אותו. אבל עדיין לא הסברנו מה זה תכלת. כל הפרק — כמעט כל הפרק — מדבר על מה זה תכלת. מעניין. לבן כולם יודעים מה זה, זה כלום. תכלת צריך לדעת מה זה.

הלכה א: מהי תכלת

צבע התכלת

אומר הרמב"ם:

"תכלת האמורה בתורה בכל מקום" — תכלת שמדברים בתורה, איזה צבע זה? "היא הצמר הצבוע" — לא צבע, איזה דבר זה? האם תכלת היא החומר עצמו או הצבוע? כן, אוקיי. "היא הצמר" — אה, תכלת היא צמר שהוא בצבע מסוים.

"הצמר הצבוע כפתוך שבכוחל" — כמו, אני מתרגם איך ראיתי תרגום, כמו כשמערבבים פנימה חתיכות לבנות לתוך דיו כחול כהה, ואז זה נעשה יותר צבע כחול בהיר. זה נעשה יותר כמו כחול שנראה דומה לרקיע, "נראה לעין בטהרת הרקיע". אם מישוהו רוצה לעשות תמונה שנראית דומה לרקיע, הוא ייקח דיו כחול כהה ויערבב לבן, שזה תערובת של כחול עם לבן, וזה הצבע של מראה הרקיע.

התכלת דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד. צריך לראות אותו בטהרת הרקיע, כשאין עננים. כשיש עננים הכל לבן.

אז זה יותר קצת בהיר, לא כהה מאוד, כמעט סגול, אבל קצת יותר בהיר. זה התרגום הדומה.

תכלת בכל מקום לעומת תכלת שבציצית

מעניין, אומר הרמב"ם שזו התכלת שכתובה בכל התורה, בבגדי כהונה, במקומות אחרים.

"ואין תכלת האמורה בציצית" — משמע מהרמב"ם שהוא מדבר על שני דברים שונים, זה מעניין. לא, אני מתכוון שהוא אומר שבציצית זה לא כך. ציצית היא לכאורה על אותו דבר, והוא אומר שכתוב "צביעה ידועה", זה צריך להיות אבל סוג דרך, סוג שיטה של צביעה, "שתעמוד ביופיה ולא תשתנה".

הוא אומר, שכחול זה פשוט, כי זה תמיד אומר כחול. אבל כשאומרים "פתיל תכלת" בציצית מלבד כחול, זה דורש גם שעושים את זה בדרך מסוימת שזה יישאר חזק יפה כחול. כלומר, להגיע לכחול אי אפשר לקחת כל כחול שמכניסים לתוך קצת לבן, צריך למצוא את החילון, צריך למצוא את הצבע הנכון. זה הוא הולך לומר.

קושיה: האם תכלת בכל מקום לא צריכה צביעה ידועה?

עד עכשיו הוא עדיין לא אמר, וגם הוא חילק — זה מאוד מוזר — הוא מחלק, הוא אומר שתכלת היא הצמר שצבעו בצבע כזה, ותכלת שבציצית

צריכה להיות צבועה. מה עם תכלת בכל מקום? האם לא צריכה להיות צביעה ידועה?

זה לא ברור. ראיתי שהוא מתקשה, הרב רבינוביץ, האם הרמב"ם מתכוון לומר שתכלת בכל מקום לא צריכה להיות, בניגוד לכל התנאים, וזה היה מאוד מוזר.

אוקיי, בכלל כן, נמשיך הכל. כן. בכלל כן.

פסול של צביעה שלא כהלכה

"וכל שלא נצבעה בצביעה זו" — צמר שרוצים להשתמש לתכלת ולא עשו עם הצביעה הידועה שהרמב"ם הולך להסביר, עם הטכניקה המיוחדת של צביעה בדרך טובה... זה לא רק טכניקה, הוא מדבר עכשיו בעיקר על הדבר שצובעים איתו. תראה מה הוא אומר כגון.

כן, היא פסולה לציצית. "הרי היא פסולה לציצית, ואפילו שאין בה רמאות, אפילו הצליח לעשות את הצבע הכחול הנכון שאין בו רמאות, כגון" — למשל, הוא מצא דרך לצבוע "באיסטיס", עם סוג צבע שנקרא איסטיס, "או שאר המשחירין", או צבעים אחרים שעושים צבע כהה.

נראה שלעשות צבע בהיר זה לא כל כך קשה, יש עוד חומר. לעשות צבע חזק, כמו כחול או צבעים חזקים אחרים, יש מסוימים. כשהוא אומר "משחירין", כשמדברים על צביעה מתכוונים שמישהו עשה צבע כהה, זה הילד.

אפילו מישוהו עשה כחול כהה... מה זה אומר כחול כהה? שחור זה אומר כהה. כן, יכול להיות כהה, שכהה זה כחול כהה, אמת.

אז הדבר הוא שהוא אומר אפילו יש לך את הצבע הנכון, למשל, מה עושה את הצבע הנכון? משהו נקרא איסטיס. אני חושב שאיסטיס זה אותו דבר שהגמרא קוראת קלא אילן. יכול להיות. זה עדיין פסול, כי זה חייב להיות הצביעות המסוימות, זה חייב להיות עשוי עם הדבר המסוים שהוא צבעי.

כך אומר הרמב"ם את ההלכה.

רחל בת עז

אומר הרמב"ם עוד הלכה על הצמר. אומר הרמב"ם שהצמר צריך להיות מבעל חי בוגר או מה? כאן זה לא בוגר.

רחל בת עז פסולה לתכלת.

רחל בת עז היא משהו איסור כלאיים, משהו שזה... רחל זה כבשה, עז זה עז, זה דבר אחר. זה כבש... עז שנוצרה מרחל — סליחה, רחל, כלומר כבשה, שנולדה מעז.

הם שני מינים שונים, רחלים ועזים, כבשים ועזים הם שני מינים שונים. ולפעמים קורה, או דרך פלא כלאיים, שהעז התחתן עם רחל. אני לא יודע אם זה כלאיים או שזה רק אומר שזה נראה. הוא מתרגם שזה רק נראה.

קורה שלפעמים עז כזו נראית כמו מעורבת, נראית כמו שנייה. זו בהמה שהצמר שלה לא איכות צמר, פסולה לתכלת. הגמרא אומרת כי זה לא מתאים. זה משונה. אני לא יודע על האיכות, זה לא דבר יפה, זה משהו מוזר. אתה נולדת מהמשפחה ואתה נראה שונה, אתה לא מתאים, זה לא הדבר.

הלכה ב-ג: כיצד צובעין תכלת של ציצית

עכשיו אומר הרמב"ם, הרמב"ם מביא את ההלכות על צמר. אומר הרמב"ם, זה צריך להיות צביעה ידועה, זה צריך להיות סוג מסוים של צבע. הוא

זו התכלת של ציצית. פשוט שהתכלת בכל מקום אולי לא אותו דבר, אולי כן, אנחנו לא יודעים בבירור. אבל התכלת של ציצית חייבת להיות עשויה עם התהליך, עם דם החילזון, עם התהליך.

לא ברור לי אם אפשר להסתכל ברמב"ם ולגלות מה זה אומר חילזון או מה התהליך. הרמב"ם אומר לך בבירור, "כדרך שהצבעים" — נראה שהרמב"ם מתכוון, תשאל את עושי התכלת, שהם ישאלו אותך איך הם עושים את זה.

דיון: זיהוי החילזון היום

לגבי זה, היום שמצאו, לפי רוב האנשים שעוסקים בתכלת, האנשים עושים חקירה שלמה, הם צריכים לחפש את כל הסימנים. כתוב בגמרא סימנים שונים, הרמב"ם לא פוסק את כל הסימנים שהוא מביא. יש ברייתא מוזרה, כתוב עולה אחת לשבעים שנה, הרמב"ם לא מביא את זה.

ולכאורה גם הרמב"ם, הרמב"ם מתכוון בעיקר לומר את ההלכה שזה חייב להיות עשוי מהסוג, מהסדר. לא פשוט שהרמב"ם יגיד לך הלכתית שזה לא מעכב. הוא אומר את הסיבה למה זה לא יפה, אבל זה גם כולל שאפילו אם האיסיטיס בדיוק כמו שצריך, זה גם לא טוב. זה חייב להיות האיכות, או שיש משהו מציאות אחרת באיסיטיס מזה.

אבל אני רוצה לומר לך רק שנראה מהרמב"ם שהוא מתאר לך משהו, לך למפעל ולך תגלה את זה. לגבי זה, אם הם צודקים האנשים שמצאו את התכלת, הם מצאו ארכיאולוגיה או ספרים אחרים, מקורות, שכך היו עושים פעם תכלת, פשוט שזה אומר את ההלכה, זה אומר לך שם ותגלה.

נכון, מה זה אומר דומה לעין הים? אני לא יודע, זה לא סימן שמעכב על כל הדברים. שזה צריך להיות הדרך המסוימת.

דיגרסיה: האם המגיד שיעור מניח תכלת?

יש תלמידים שרוצים לדעת, ר' יצחק מקפיד על תכלת?

אין לי תכלת על הטלית שלי, לא על הציצית שלי, אני הולך במשך הטלית, ואני חושב כך: מובן שהייתה מחלוקת של גדולי ישראל, אבל אני חושב כך — אם אדם נכנס לחנות...

המשך דיון: האם צריך לקחת תכלת בזמן הזה

הברותא א: אם יש ממש כמו שהתורה אומרת — התורה אומרת "ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת" — וזה ממש מונח לפני עיניו, ואתה לא יודע שום סתירה, אתה צריך לכאורה לקחת את זה. השאלה היא מתי אתה צריך לחפש את זה. מי שלא לוקח תכלת לא צריך ללכת למקום שבו מונחת תכלת לפניו.

הברותא ב: אני שומע, אני כבר יודע מה אתה רוצה לעשות — איסור לפי הקנאים שנגד התכלת, לא צריכים להיות מותר ללכת לחנות גם.

הברותא א: אני מתכוון, רובם אומרים שצריך לקנות את זה. אני מפחד לעשות מזה איסור.

הברותא ב: לא, אני לא יודע אם זה אמת. אני יודע שסתם אם האנשים חקרו ומצאו שכך היו עושים את זה.

דיון: האם החילזון מעכב?

הברותא א: צריך בעצם באמת להבין בכלל — למה מעכב החילזון? זה משהו איכות? לכאורה זה עדיין עניין של איכות. זה לא גזירת הכתוב שצריך למצוא את החילזון. לכאורה עד היום הזה, היום יש את כל מיני כל הדגים דברים, מי יודע, אבל יש לזה הרבה חשיבות, זה עושה את זה יותר טוב.

הברותא ב: אם אין לך צבע יותר טוב מה — יודע מה דברים מזויפים עושים.

הברותא א: לא פשוט שזה מעכב שזה יהיה משהו גזע הקודש שנקרא תכלת. זה אומר המקורי הזה. זה יותר לכאורה מה שהם עושים זה פחות או יותר זה.

אומר, איך עושים את זה? כיצד? מהו סוג הצביעה הידועה?

כיצד צובעין תכלת של ציצית?

שלב א: הכנת הצמר

אומר הרמב"ם:

"לוקחין הצמר" — לוקחים את הצמר, "ושורין אותו בסיד" — משרים אותו בסוג כימיקל שנקרא סיד. אומרים שקוראים לזה סיד, אה, קאלעך, whatever, צבע.

"ואחר כך מכבסין אותו עד שיהא נקי" — ואחר כך מכבסים אותו, כלומר הסיד מנקה את הצמר.

"ומרתיחין אותו" — אחר כך מבשלים אותו, "עם אהל" — סוג אחר של כימיקל, "וכיוצא בו, כדרך שהצבעים עושים" — כמו שהצבעים עושים, שקודם שוטפים מאוד חזק את הסחורה שזה יהיה לגמרי נקי, "כדי שיקלוט את העיין" — כדי שזה יוכל לקלוט את הצבע.

זו ההקדמה שזה יקלוט את הצבע.

שלב ב: דם חילזון

"ואחר כך מביאין דם חילזון" — ואחר כך מביאים דם מחילזון.

מהו החילזון? אומר הרמב"ם:

"והוא דג" — זה סוג דג, "שדומה עינו לעין הים" — שנראה שהצבע שלו דומה לצבע של הים. כלומר, נראה מבחוץ של הדג, כשמסתכלים עליו הוא דג כחול.

"ודמו שחור כדיו" — והדיו שלו, הדם שלו, כהה כמו דיו. לכאורה הוא לא מתכוון כאן שחור שזה שחור, זה כחלחל, אבל זה כהה, כחלחל חזק. זה לא עין הים, זה לא כמו עין הים.

כן, כן, זו לא סתירה. יכול להיות שכשזה עדיין הדם זה יותר חזק, ואחר כך כשמערבבים אותו זה נעשה יותר כחול, מי יודע מה.

איפה נמצא החילזון?

ואיפה שוחה החילזון? אומר הרמב"ם:

"ובים המלח הוא מצוי" — והדם נמצא בים המלח.

אבל ים המלח שאנחנו מדברים כאן לא מתכוון לים המלח שאנחנו מכירים שנמצא בארץ ישראל, כי ההוא הוא ריכוז מאוד גבוה של מלח ולא חיים שם בעלי חיים. אלא יש עוד מקורות שהים הגדול קוראים ים המלח. גם מים מלוחים. ים המלח אומר לאפיקא ים, אגם. המים המלוחים זה התרגום ים המלח.

שלב ג: הצביעה

ואחר כך מה עושים?

"ונותנים את הדם ליורה" — לוקחים את דם החילזון, שמים אותו בתוך סיר, יחד עם "סממנים כמנהג וכיוצא בו". הרמב"ם מונה אחד מסוגי הסממנים שיכול להיות טוב לזה, "כדרך שהצבעים עושים" — כמו שהצבעים עושים.

"ומרתיחין אותו" — מחממים את זה חזק, "ונותנין בו הצמר" — שמים פנימה את הצמר, "עד שיהא עשוי כעין הרקיע" — עד שהצמר מקבל את הצבע כמו צבע השמיים.

"וזהו התכלת של ציצית" — וכשזה מסתיים, חתיכת הצמר שלך הפכה לתכלת כשרה של ציצית.

הבחנה: תכלת של ציצית לעומת תכלת בכל מקום

חברותא א: אני אומר, הוא מוריד קצת לבדוק אם יפה — אם הוא עושה את הבדיקה על ציצית, החוט גם כשר.

חברותא ב: אולי הבדיקה לא אומרת לציצית? אולי אני יכול להבין — הוא לוקח חתיכת בד, הוא בודק על חתיכת הבד את הצבע, לא על ציצית, הוא עדיין בכלל לא רוצה לעשות ציצית, אבל...

חברותא א: אני לא יודע.

חברותא ב: כן, אבל סתם, מה ה...
איך מותר לבדוק

חברותא א:

אומרת הגמרא, אם כן, כיצד צריך לבדוק? **אלא כיצד יעשה? לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן, ומניח בו מעט צמר שבדוק בו** — הוא לוקח מעט צבע מהסיר הגדול, שם אותו בסיר קטן, ושם בודק. הגמרא אומרת בקליפת ביצה, בסיר קטן.

"ושוּרף את שבדק, שהרי נצבע לבדיקה" — והשאר, את השאר צריך לשרוף, שאר הנותר לבדיקה.

חברותא ב:

שריפה פירושה גם לא להשתמש, שריפה אצלם גם — נראה חומרה. שזה לא יהיה טיפה.

חברותא א:

"ושופך הצבע שבכלי שבדק בו" — שאר הטמא, טמא כי כבר נעשה בו שימוש, וזה הוא קורא לזה טמא, טמא היה, בדוק היה, ונפסלה. **"וציובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם"** — עד שיהא טוב בעיניו.

נראה חומרה גדולה. יכול להיות שזה קשור ליוקרה — התכלת צריכה להיות עם כבוד נורא. אה, אל תשחק עם זה, זה סיר קדוש של תכלת, עשה לציצית. לא לוקחים בדיקה, לא הבדיקה — לוקחים בדיקה מבחוץ.

צריך להבין את המציאות איך זה היה. כנראה התירוץ על סוג זה של קושיה הוא שאם היו נוסעים לחברת הצבע — אולי היום עושים זאת אחרת, אני לא יודע איך עושים היום — אבל אם היו נוסעים גם לאלה של פעם, כנראה היו מבינים למה הסדר הזה הוא משהו, או שזה עושה משהו לא טוב.

הלכה ה: קניית תכלת מן המומחה

חברותא א:

אומר הוא, מכיוון שזה כל כך חשוב שתכלת תהיה לשמה וכל הכללים האלה, אי אפשר לקנות תכלת סתם. כן, **"התכלת אינה נלקחת אלא מן המומחה"**.

חברותא ב:

למה? כבר השתמשתי בשם שמים בלשמה.

חברותא א:

מומחה לא פירושו רק שהוא מומחה גדול במה שהוא עושה. הוא יהודי שיודעים שהוא יהודי ישר, ואין לו טעות בשיטה שלשמה פירושו תמיד רק כוונה, לא לשמה.

חברותא ב:

לא, לא, אדרבה — מומחה פירושו שהוא עושה עבודה טובה מאוד. מומחה הוא כמו "כמה מומחה" — זה נבדק, כבר יודעים, להכשר יש הכשר.

חברותא א:

נו, בקיצור, הוא היודע לעשות תכלת.

פסול מחמת צבעונים שאינם ראויים

חברותא א:

חברותא ב: אבל כמו שזה מייצר מוצר כל כך טוב, האם זה לא צריך להיות דין שזה דומה לתכלת?

חברותא א: אני לא רוצה לומר שאתה הולך כמו התכלת של התורה. אם זה עשוי עם דג עם כל הצד — אם אתה סתם קונה צבע בחנות צבעים, ומי יודע מה, ואתה אומר שזה יותר חזק — זה לא מה שאני מתכוון, כי הם יודעים שזה לא.

חברותא ב: צריך להיות החילזון שזה מעכב את זה.

חברותא א: לא נראה לי שזה מעכב. על כל פנים, לא כתוב בשום מקום ברמב"ם או במקום "צריך שיהיה בו סימנים אלו". הסימנים זה לתת כיוון — לך לשוק, תשאל על התכלת שזה היא, לא משהו אחר.

חברותא ב: אוקיי. בכל מקרה, בואו נמשיך.

הלכה ד: צביעה לשמה

חברותא א: בואו נלמד איך צריך — הלכות הצביעה, כן? עד עכשיו הרמב"ם אמר לנו מה זה. מעשית, עכשיו הוא הולך לומר הלכות של צביעה. הלכות מאוד חשובות.

אומר הרמב"ם, צריך להיות צביעה לשמה: **"תכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה, ואם צבעה שלא לשמה פסולה"**.

פסול היורה דרך בדיקה

אומר הרמב"ם הלכה כזו: **"והיורה שיש בה הצבע, אם צבע בו מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו — נפסלה היורה כולה"**.

זו חומרה גדולה. הולך אדם לרצות לבדוק קצת מהצבע, לראות איך זה יצא, איך זה נראה על חוט. אם הוא הוריד קצת מהצבע מהסיר לבדוק איך זה יוצא, זו בעיה גדולה — נפסל בזה כל הסיר.

דיון: למה נפסל כל הסיר?

חברותא ב: למה נפסל כל הסיר?

חברותא א: ההיגיון הוא כי זה נעשה שלא לשמה.

חברותא ב: אני לא מבין את זה. האם לא כל הדבר נעשה בשביל ציצית?

חברותא א: משהו כזה. כולי האי, הסיר השתמשת בו סתם לתאוות שלך?

חברותא ב: לא, לא, לא. אם אתה בודק, גם תכנתי לעשות ציצית.

חברותא א: לא. אני מסכים, אתה שואל קושיה טובה.

חברותא ב: ואם נשאר על החומר קצת שאריות מהצבע, יש גם אותו דבר — האם זו בעיה כי הוא לא השתמש בכל הדבר לציצית?

חברותא א: מה?

חברותא ב: אם הולך להישאר בסיר קצת צבע בסוף?

חברותא א: לא, אולי זה אחר כך.

חברותא ב: אחר כך זה אחר כך, הוא מדבר על לפני.

חברותא א: אבל אני באמת לא מבין. נראה לי חומרה מאוד גדולה שכתובה בגמרא — כתוב "כלל תכלת", נו, זה סיר שלם של תכלת. I don't know, אבל נראה שיש עניין. הגמרא מסבירה שיש לזה קשר לנושא של לשמה, אבל מה באמת פשט שהנפש לא יורה כולו — למה הוא רוצה לטעום אותו?

אני איתך שזה דבר קשה להבין, אני מעולם לא הבנתי את זה. אם מישהו מהעולם ישלח לנו פשט פשוט ויסביר מה הפשט של זה, הוא יכול לומר לי כי אני לא מבין את זה.

חברותא ב: זה מעניין, כי בצובע בעלמא בעצה מרבנן, ההוא גם כשר ממש. אם הוא אומר, הוא רואה שזה טוב — אה, הוא אומר, אוי, זה צבע טוב, והוא מתכוון לצבוע — זה עדיין כשר, הציצית הראשונה גם.

חברותא א: עוד פעם?

חברותא ב: איזו ראשונה?

חוץ מהמוכרים תכלת, אם הם מוחזקים בכשרות?

הברות א:

אני כבר יודע, צריך באמת לעשות את המבחן.

הברות ב:

כאשר למשל מומחה אומר, "אני עושה את זה כבר חמישים שנה, וכל הלקוחות שלי כל החמישים שנה זה לא התדהה."

הברות א:

אתה יכול לשאול, "איך הראשונים קנו?" אבל זה עוד — הדבר הוא עוד סימן.

הברות ב:

אמת, אמת. אם יודעים שזה מין טוב, וזו כימיה מובחרת, וזה עובד טוב.

הברות א:

קורה דבר כזה — יש חצר שמוכרים שם תכלת, "והיו מוחזקין בכשרות" — והם מוחזקים בכשרות, יהודים יודעים שהם כשרים — אפשר שם...

הברות ב:

חצר פירושו כמו חנות בעצם, עומדים בחצר...

הברות א:

כן, "לוקחין ממנה סתם ואינו צריך בדיקה" — אפשר לקנות שם. אם משהו צריך בדיקה, הוא לא צריך לבדוק, הוא יכול לקנות שם ציצית סתם. יש ספק שבועות כאן, אבל לא — הוא רשאי לקנות שם ציצית סתם.

אני מדבר גם כאן דרך ההלכה של אותו חוץ — אם משהו צריך בדיקה, לא צריך לבדוק כל זוג ציצית בנפרד, כבר יש חזקה.

המפקיד תכלת אצל הגוי

אומר הרמ"א: המפקיד תכלת אצל הגוי — משהו מחזיק אצל גוי צבוע... הוא לא מתכוון סתם לטלית שלמה עם פתיל תכלת, הוא מתכוון כאן לחבילת סחורה צבועה בכחול. יש חשש שמא יחליפנה, כי זו תכלת באיכות טובה, הגוי ייקח את זה ויתן לך איכות זולה במקום.

כשזה המצב, לכאורה אני מבין שטלית שלמה הוא לא... הוא יקנה טלית, כן. ומותר בקיילא, ואם יש לו חותם או שני חותמות — זה אותו דין כמו דברים אחרים שמשאירים אצל גוי, כמו בשר. אם זה קיילא ויש לו שני חותמות, אז חותם בתוך חותם כשרה, אבל בחותם אחד פסולה.

אני לא יודע בדיוק מה הוא מתכוון. כך כתבתי, חשבתי שהוא מדבר על חותם אחד, פירושו אפילו אותו חותם, או שזה על אחד משני הצדדים, לא אחד על השני.

ראיתי שצריך לעיין — האנשים של היום שקונים תכלת צריכים לשים איזה חותמות עם דברים, כדי שידעו שלא חס ושלום...

הברות א:

כן, אבל צריך לשים את החותם, שלא יוכל לבוא גוי ולשים משהו אחר, או מי שהוא, משהו שאינו נאמן.

המוצא תכלת בשוק

הלאה, המוצא תכלת...

לא, על זה אני אומר — החשש מהגוי הוא כנראה רק כשיש באמת חשש רציני שהוא ייקח את התכלת לעצמו. ממילא, אם יש לו סחורה יקרה הוא ייקח אותה, אבל אם יש לו טלית עשויה — מה הגוי יעשה עם טלית?

הברות א:

אבל החוטים נמכרים בחנות, התכלת עצמה, בשביל ה... לא עם טלית.

"ואף על פי שנלקחה מן המומחה, אם נבדקה ונודע שנצבעה באחד משאר צבעונין המשחירים שאינן עומדין" — אם זה אכן מהמומחה, אבל יודעים שזה נלקח מצבעונים אחרים, כי הוא חסך את כספו, שלא מחזיק כל כך לתמיד — פסולה.

הברות ב:

פסולה. כי התירוץ הוא לא מומחה.

הברות א:

אף על פי שהמומחה יודע לכאורה איך לעשות כמה שאפשר, בכל זאת צריך להיות מהצבעונים הנכונים.

הלכה ו: בדיקת התכלת

הברות א:

עכשיו הוא הולך לומר איך יודעים באמת, איך אפשר לבדוק צבע אם הוא חזק?

אומר הוא: "כיצד בודקין אותה עד שיודע אם נצבעה כהלכתה אם לאו" — אם זה באמת צבע חזק.

מבחן ראשון

אומר הוא: "לוקחין התבן וריר של שבלול" — לוקחים רוק של בעל חי שנקרא שבלול — "ומי רגלים שנתחמצו ארבעים יום" — שתסס ארבעים יום — "ושורין התכלת בכלן מעת לעת".

"אם עמדה בעיניה ולא כהת" — אם זה שכב בזה מעת לעת ולא ירד מהצבע החזק של הכחול, התכלת — "כשרה", כי זה סימן שזה חזק.

מבחן שני

אם זה כן נעשה בהיר, צריך לעשות עוד שלב של הבדיקה. יש עוד דרך של בדיקה:

"ואם כהת — לוקחין בצק של שעורים שמעפשין אותו למורי" — בצק של שעורים שמשאירים אותו להתעפש שנעשה ממנו מאכל שנקרא מוריס — "ונותנין את זו התכלת שנשתנת בתוכו" — משתמשים בזה כמו תכלת שנשתנה צורתו באופן הבדיקה בתנור — אופים אותו, עושים משהו כמו חלה עם התכלת.

"ואופה הבצק בתנור, ומוציאין התכלת מן הפת ורואין אותה" — "אם כהת ממה שהיתה — פסולה, ואם הוסיף עינה והושחרה יתר ממה שהיתה קודם האפייה — כשרה."

אז זה two-step — כדי שזה יהיה פסול צריך להיכשל בשני המבחנים.

הברות ב:

צריך באמת לשאול אם אחד מחכמי הדור עשה את המבחן על התכלת של היום.

הברות א:

אני יודע שיש עם זה סיבוכים — אף אחד לא יודע בדיוק איך לעשות את זה, צריך למצוא את המוריס, אני לא יודע מה, בקיצור.

הברות ב:

אמת, יש חומר כימי מסוים שנמצא בזה, לא דווקא המוריס, אבל בקיצור — צריך גם לדעת איך עובד המבחן, מה הנקודה.

הברות א:

אוקיי. בוא נמשיך. היה טוב. בוא נמשיך.

הלכה ז: חזקת כשרות בחנות

הברות ב:

לא, אפשר. "עושה" — הוא עושה. אפשר, שיעשו.

הברותא:

לא, אני מתכוון הוא רוצה להוציא את החשיבות של חוטי התכלת.

אני לא יודע אם צריך, אבל אם צריכים. זה יפה, כמו שהם למדו — הכי נמי, אפשר גם. זה חלק מהיופי של הדבר, כך נראה. הם למדו שאפילו הלבן עושים, הם מתחילים עם לבן בגלל זה. והרמב"ם אומר שצריך.

אני רואה שהשולחן ערוך התווכח על זה. אצלנו נוהגים — אני מתכוון, אצלנו יש בדרך כלל לכל הפחות ציצית לבנות וטלית. אבל אם למישהו יש צבעונית, אז לכאורה לפי הרמב"ם צריך כן.

הברותא:

אם כן, צריך לעשות. צריך לעשות צבעונית.

והרמ"א אומר שהמנהג הוא שעושים תמיד לבנים. ובגלל זה באמת הולכים בדרך כלל עם טלית לבנה, כדי שלא תהיה שאלה, כי אולי לפי הרמב"ם ולפי אחרים היו צריכים לצבוע את החוטים לפי צבע הבגד. אני מבין שהמנהג הוא שהולכים עם לבן, ואין את הבעיה.

אם למישהו יש את טלית הקשת שיש לאחרים — צריך לדעת אם הוא צריך לעשות חוטים של קשת גם, אני לא יודע.

חוטי לבן בטלית של תכלת

אם היתה כולה תכלת — התכלת היתה כולה תכלת של קורח — אז **שלא משאר צבעונין**, עושים את הלבן, עושים באמת מצבע אחר, שיהיה ברור, שיראו את ה... שלא יהיה תכלת.

צריך לוודא שהלבן לא יהיה תכלת, כי אחרת אני לא יכול לדעת את ההבדל בין הלבן לתכלת. יש משהו שהחוטים צריכים להיות לא מצבעים כהים — לא רק מתכלת לא לעשות, אלא שזה לא ייראה כמו תכלת. זה צריך להיות צבעים בהירים יותר.

וכורך על הכל חוט אחד תכלת — ועל זה שמים חוט אחד תכלת, דהיינו שיהיה צבוע בשעת ציצה שאינו צבוע. לא כמו קורח שסובב.

הברותא:

אז, אבל אז לא צריך לשים תכלת, כן? ההלכה היא ההלכה היא הדמות קורח? זה באמת הרעיון?

כן.

הברותא:

למה זו הלכה כזו?

אהה, אוקיי.

קשה עונש מי שאינו מניח לבן

ועכשיו מביא הרמ"א — יש קטע...

כך אומר הרמ"א: **קשה עונש מי שאינו מניח לבן יותר מעונש מי שלא הניח תכלת**. מי שלא שם ציצית רגילה, ציצית לבנה, מקבל עונש גדול יותר ממי שלא שם את התכלת.

למה? **שהלבן מצוי לכל** — זה הרבה יותר קל הציצית הרגילה, ציצית הלבנה. **ותכלת אינו מצוי לכל** — תכלת דיברנו צריך להיעשות בדרך ספציפית, וזה לא מצוי. **לפי שאינו מצוי בכל מקום ולא בכל זמן, מפני הצבע שאמרנו** — ודיברנו שהתכלת צריכה להיות צבע ספציפי, ולא תמיד ולא בכל מקום זה מצוי.

ממילא, כשמישהו לא שם, מבינים אותו שאו כי זה בא לו קשה, או שהוא לא רגיל לזה כי זה לא מצוי. או כי זה יקר — נניח אפשר לייבא תכלת מאיטליה, זה עולה אלף דולר, צריך לשלוח מישהו עם שמירה. זה יקר, או צריך לעבוד קשה על זה — ממילא התורה לא מדקדקת על זה.

אפילו חוט של ציצית — אולי הוא גם לא יודע מה זה ציצית, למה הוא ישתמש בזה? היום צריך בכלל להבין בזמנים של היום — אני רק רוצה לדעת אם הגויים מבינים את הציצית, אם הם יודעים בכלל מה זה.

הברותא:

אוקיי. כן.

דין המוצא תכלת — פתקים ושזורים

המוצא תכלת בשוק — מישהו מוצא תכלת ברחוב, צריך לדעת... **אפילו אם היו פתקים** — אפילו הוא מוצא... אה, זה כן חתוך בערך כמו שעושים ציצית — אז **פסולה**. אבל אם **שזורים** — אם זה אבל כבר שזור, כלומר, בשזורים רואים שהשתמשו בזה, זה יותר מסתם חתוך לחוטים — אז **כשרה**.

דיון: שואל בציצית

יש כאן נידון גדול. הרב בפרק הקודם מביא — יש עניין, הרמב"ם אמר שלא צריך לשאול בציצית, לא שואלים. טוען הראב"ד — נראה כאן שכן שואלים, כי אתה רואה שסתם שואלים אם זה ציצית.

משמע שכך לא עומד בערוך — שלא שלא שואלים, אלא צריך, לכן עושים את זה באמת הציצית שזורים.

חידוש: אה, זו התכלת של היום שבאה כבר שזורה — לא צריך לשים חותם, כי זה כבר שזור.

הלוקח טלית מצויצת מן השוק

טוב. **לוקח טלית מצויצת מן השוק** — אם מישהו קונה טלית כבר עם הציציות, אז אם קונה אותה **מישראל** — **הרי היא בחזקתה**, יש לה חזקה. אם היהודי יש לו חזקת כשרות, יש לה גם חזקת כשרות.

אם קונה אותה **מן הגוי**, אז כך: **מן התגר** — אם קונה אותה מסוחר — **כשרה**. למה? כי יודעים שהוא קונה מיהודים והוא מוכר הלאה ליהודים, אז זה כשר. זה פירוש תגר, כן. וממילא אפשר לסמוך אפילו על גוי. נראה כי הוא איש עסקים, והעסק שלו הוא ... כך נראה.

אבל הדיוט — אם אבל גוי הדיוט, סתם גוי — אז **פסולה**.

דיון: למה סוחר גוי כשר?

הברותא:

אצלנו אין לנו מתנת הדיוטות גויים, אצל גויים אנשי עסקים, אה... זה דבר שני, איש עסקים הוא איש עסקים.

לא, התפקיד של איש עסקים הוא לקנות מאחר. הגוי עצמו לא יכול לעשות את זה בעצמו.

הברותא:

נכון, נכון, הגוי לא יכול לעשות את זה בעצמו, כי צריך להיות טווייה לשמה או משהו.

נכון, צריך להיות טווייה לשמה אפילו — אפילו ציצית בלי תכלת צריך להיות לשמה.

צבע חוטי לבן

הלאה. אומר הרמב"ם הלאה — מה הצבע של החוטים שאינם תכלת, חוטי הלבן?

אומר הרמב"ם: **טלית שכולה אדומה או ירוקה או משאר הצבעונין** — אם למישהו יש טלית צבעונית — אז **עושה חוטי לבן שלה כעין צבעה**, אפשר לעשות את חוטי הלבן באותו צבע כמו הטלית ליופי.

הברותא:

צריך לעשות?

היית חושב שהשכר הולך לפי החשיבות — לא, זה הולך גם לפי הקושי, לפי המצב, מצב גדול.

דיון: למה הרמב"ם מביא כל הלכות תכלת?

הברותא:

ומה הוא אומר את הקטע? הוא עצמו חידש את זה, הוא המציא את הקטע של הרמב"ם, הוא רצה שתחשוב שאתה היחיד ששם רמב"ם, ומדברים שתכלת לא מצויה. איך כתוב שהרמב"ם מביא כל הלכות של תכלת?

אומר הרמב"ם שתדע שאפילו בכל הדורות יש תכלת. אבל הרמב"ם היה כותב תשובה לנצח — ממילא הוא לא יכול לכתוב ש"עכשיו אין תכלת". כנראה אצל הרמב"ם לא היתה תכלת, אבל הוא לא יכול לכתוב כך.

אבל הוא כותב במדרש לדעת ש"אינו מצוי בכל מקום ולא בכל זמן".

אבל משהו שאפשר לעשות בקלות...

חידוש: שכר ועונש לפי הקושי

כאן רואים דבר מעניין, כמו הגמרא במנחות — זה דבר מעניין. היית חושב שדבר קל הוא דבר קל, מצוה קלה. אתה רואה שמכיוון שזה קל, יש יותר טענות עליך, כי זה דבר כל כך קטן — לקנות לבן, זה עולה חמישה סנט. אבל תכלת אני מבין — זה עולה חמישים דולר, צריך לחפש את זה, צריך לוודא שזה כשר, ואם אתה לא עושה את זה...

אבל אף על פי כן מצד שני התכלת יותר חשובה — באמת בגלל זה, הגמרא קוראת לזה "חותם של עבד" — אבל מכיוון שזה דבר יותר חשוב, התכלת היא אולי עיקר המצווה, חלק מעיקר המצווה, זה לא דבר קטן.

הברותא:

אבל פשט הוא... כן, אבל הגמרא אומרת כך הפוך.